

Nieuwe verkiezingen of minderheidsregering?

Factsheet

Achtergrond - 21 november 2017 - Auteur: Wiebke Pittlik

Nu de coalitie-onderhandelingen tussen CDU/CSU, FDP en Groenen zijn beëindigd is de komende dagen bondspresident Frank-Walter Steinmeier aan zet. Hij kan een nieuwe kanselier voordragen aan de Bondsdag en is de enige die nieuwe verkiezingen kan uitschrijven. Maar hij heeft laten weten dat nog even niet te willen.

- De opties
- Positie Merkel
- Bezwaren minderheidsregering
- Consequenties voor Europa

De komende dagen gaat Steinmeier praten met de partijleiders. Kanselier Merkel heeft maandagavond op televisie gezegd dat ze liever nieuwe verkiezingen heeft dan een minderheidsregering. Ze is in dat geval ook weer beschikbaar als lijsttrekker. Ook de kiezers willen nieuwe verkiezingen, blijkt maandagavond uit een peiling van de publieke zender ARD.

Overigens was president Steinmeier tot begin dit jaar minister van Buitenlandse Zaken in Merkels kabinet. (Zie ook: [Steinmeier wil als president *Mutmacher* zijn](#)). Hij is van de SPD maar staat als president boven de partijen. Nog maar net president heeft hij plotseling een sleutelrol gekregen in de regeringsvorming, nu de onderhandelingen zijn stukgelopen. Dit is grondwettelijk zo vastgelegd.

Opties

Hoewel er in Duitse media al volop over nieuwe verkiezingen wordt gesproken, is het ook nog mogelijk dat de FDP toch terugkeert aan de onderhandelingstafel, al is die kans uiterst klein. Dat zou gezichtsverlies betekenen voor Lindner en zijn partij. Een andere mogelijkheid is dat de SPD alsnog probeert met CDU/CSU een coalitie te vormen, maar ook dat is onwaarschijnlijk omdat het partijbestuur van de SPD maandag unaniem heeft besloten dat niet te doen.

Maar de druk is hoog en de situatie is nieuw voor de Duitse politiek, dus wie weet?

Bondsdagvoorzitter Schäuble (CDU) heeft dinsdag de partijen opgeroepen tot 'compromisbereidheid'. "We dragen gezamenlijk verantwoordelijkheid voor dit land", zei hij in de Bondsdag.

Als Steinmeier tot nieuwe verkiezingen besluit, moet de Bondsdag eerst een nieuwe kanselier kiezen, op voordracht van Steinmeier. Meer uitleg over die procedure geeft Peter Bootsma, die promoveerde op coalitievorming in Nederland en Duitsland in [dit interview](#). Nieuwe verkiezingen zullen zeker nog een aantal maanden op zich laten wachten, gedacht wordt aan april.

Met nieuwe verkiezingen zijn de problemen niet opgelost. Naar verwachting zal de uitslag niet veel afwijken van die van afgelopen 24 september. Dat bevestigt een peiling van de [ARD van maandag](#), die vrijwel onveranderd is ten opzichte van de week ervoor. CDU/CSU blijft met 32 procent de grootste partij, de SPD volgt met 22 procent, de AfD en de Groenen halen 11 procent als er op dit moment verkiezingen zouden zijn en de FDP en Die Linke staan op 10 procent. Nu er meer partijen in de Bondsdag zijn gekomen, is het vormen van een regering nu eenmaal lastiger geworden.

Positie Merkel

Hoewel de bekende Spiegel-columnist Jakob Augstein dinsdag zijn column begon met *Angela Merkel ist am Ende* is dat nog maar de vraag. Directeur Ton Nijhuis [zei hierover in De Volkskrant](#) dinsdag: "Het einde van Merkel is al zo vaak voorspeld. Ooit zal men gelijk krijgen, maar velen zijn te vroeg geweest."

Haar partij staat nog steeds achter haar. Zelfs haar kwelgeest Seehofer van de CSU sprak maandag zijn vertrouwen in haar uit. Bovendien, een opvolger is binnen de CDU niet in zicht. Haar tegenstrever Martin Schulz van de SPD is zwaar gehavend uit de verkiezingsstrijd gekomen en daardoor ook geen logisch alternatief.

Minderheidsregering

Als Merkel een minderheidsregering vormt met De Groenen, moet ze steeds op zoek naar meerderheden in de Bondsdag. Dat geeft de Bondsdag meer macht. Merkel ziet zo'n minderheidsregering niet zitten, en de kiezer ook niet, blijkt uit de eerdergenoemde peiling.

Merkel heeft aangegeven dat ze er weinig voor voelt steun te moeten zoeken bij de fractie van de Alternatieve für Deutschland (AfD). Die rechtspopulistische partij is na de verkiezingen met 94 zetels in de Bondsdag gekomen en is daar nu de

derde partij, na CDU/CSU en SPD. De andere partijen willen geen zakendoen met de AfD, daarom is die partij nooit in beeld geweest als mogelijke coalitiepartner.

Consequenties voor Europa

Als de FDP niet deelneemt aan een nieuwe regering, heeft dat gevolgen voor het Europa-beleid van Duitsland. De FDP is tegen schuldenverlichting of deling van risico's en voor harde straffen tegen landen die te hoge tekorten hebben. Ook vindt de partij dat de ECB moet stoppen met het ruimhartige geldbeleid en dat het EU-reddingsfonds moet worden afgebouwd. Een totaal andere koers dan de Franse president Macron voorstaat. Terwijl Merkel juist wil zoeken naar een gezamenlijk beleid met Macron.

Een andere consequentie van de huidige crisis is dat het nog maanden zal duren voor Duitsland een nieuwe regering heeft. Duitsland is momenteel dus ietwat vleugellam op het Europees toneel.

De Tagesschau heeft een overzichtelijk uitlegfilmpje gemaakt over de procedure die in gang wordt gezet als er niet alsnog een nieuwe onderhandelingsronde komt:

([Ga naar Tagesschau](#) als de film niet te zien is)

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel: <https://duitslandinstituut.nl/artikel/23715/nieuwe-verkiezingen-of-minderheidsregering>